

VARUMÄRKEN I BILD FÄLLDE FLICKVÄN PÅ FÖRSÖK

Vid Granskningsnämnden senaste möte var fem SVT-ärenden uppe till beslut. Två fälldes och ytterligare ett kritiserades. Fällningarna rörde ett inslag i *SVT Nyheter Väst*, där två polisanmälda tjänstemän omnämndes med namn, samt varumärkesexponering i programmet *Flickvän på försök*. Det otillbörliga gynnandet anses av nämnden vara så allvarligt att de ansöker hos förvaltningsdomstolen om en särskild avgift på hela 100 000 kronor. En sändning i *Rapport* kritiserades men friades, en grafisk skylt gjorde en missvisande beskrivning av ett politiskt förslag. Ett inslag i *Rapport* friades helt, liksom ett inslag i *SVT Nyheter Norrbotten*, i båda fallen handlade det om opartiskhet och saklighet. Läs mer här i infobrevet!

KOSTSAM FÄLLNING EFTER VARUMÄRKESEXPONERING I FLICKVÄN PÅ FÖRSÖK

FÄLLT: *Flickvän på försök*, SVT, 2015-12-02, inslag om en extremskidåkare; fråga om otillbörligt gynnande. Dnr: 15/03427.

I serien *Flickvän på försök* träffade programledaren i ett avsnitt extremskidåkaren Jon Olsson i Åre. I flera scener hade denne en keps med ett varumärke på som konsekvent blurrades. I samma scener förekommer dock en logotyp på hans t-shirt som inte maskats. Även andra varumärken, till exempel på en snowboard och ytterkläder syntes i andra scener.

Programmet anmäldes av en tittare som ansåg att programmet var fullt av smyg reklam och produktplacering för Jon Olssons sponsorer.

SVT menade att gynnandet inte var otillbörligt och anförde bland annat: De tydliga varumärken som förekom i serien tejpades eller blurrades. Trycket på Jon Olssons tröja som syntes tydligt till och från sammantaget under ett par minuter uppfattades inte vara ett kommersiellt varumärke, varken i samband med inspelning eller under efterbearbetningen. Detta var ett beklagligt misstag. Trots detta fanns det skäl att betrakta gynnandet som begränsat då trycket mestadels doldes delvis av armar eller ytterkläder. Även andra varumärken som skymtade under programmets gång uppvägdes av underhållningsvärdet.

Granskningsnämnden konstaterade att SVT valde att blurra vissa logotyper i programmet, medan andra logotyper syntes tydligt i bild under längre sekvenser. Nämnden ansåg att det tveklöst uppkom ett gynnande genom den omfattande exponeringen av varumärket på skidåkarens t-shirt och den relativt framträdande exponeringen av varumärket som förekom på skidåkarens snowboard. Programmet var i stora delar inspelat under förhållanden som SVT rådde över, vilket medför att det ställs särskilda krav på restriktivitet med exponering av varumärken och logotyper. Nämnden ansåg att gynnandet gick utöver vad som var motiverat av ett informations- och underhållningsintresse. Programmet stred därför mot bestämmelsen om otillbörligt gynnande.

Granskningsnämnden beslutade att ansöka hos förvaltningsrätten om att SVT ska påföras en särskild avgift för överträdelsen av bestämmelsen om otillbörligt gynnande. Nämnden ansåg att överträdelsen motiverar en avgift om 100 000 kronor.

POLISANMÄLDA TJÄNSTEMÄN NAMNGAVS – INTE ETT OAVVISLIGT ALLMÄNINTRESSE

FÄLLT: SVT Nyheter Väst, SVT1, 2015-11-09, inslag om två polisanmälda tjänstemän; fråga om respekt för privatlivet. Dnr: 15-02471.

Bakgrunden till inslaget var att en sektorchef i kommunen beviljat en tjänsteman en fyra år lång doktorandtjänst. Några månader efter att beslutet blev känt gjorde åtta oppositionspolitiker en polisanmälan för trolöshet mot huvudman. I inslaget sa en av oppositionspolitikerna att myndighetshandlingen av ärendet inte var förenligt med offentlighetsprincipen och att kommunstyrelsen och inte tjänstemännen borde fatta beslutet om tjänsten.

Tjänstemannen som fått doktorandtjänsten intervjuades på telefon och sa: - *Hade jag varit den ende doktoranden i kommundoktoranden i (kommun-namn) hade man kunnat diskutera i de här termerna "varför har jag detta avtal?" Men jag är inte den ende.*

Reportern frågade om det var lämpligt att ärendet varken diarieförts eller förts upp till kommunstyrelsen och tjänstemannen svarade: - *Det får du diskutera med min chef. Jag är inte ansvarig för diariet i (kommunnamn).* Därefter intervjuades kommunchefen som ansåg att det var en förvaltningsfråga och den aktuella chefen hade rätt att ta beslutet.

En anmälare invände mot att tjänstemännen namngavs i inslaget och menade att SVT försökt jämställa två olika nyheter; dels kritiken mot doktorandtjänsten, dels två tjänstemän som polisanmäls. Anmälaren påstår att tjänstemännen och deras familj lidit stor skada privat p g a namnpubliceringen.

I sitt yttrande skrev SVT att det var ytterst ovanligt att politiker och i synnerhet så pass många ställer sig bakom en polisanmälan. Dessutom ansågs det fyra år långa doktorandtjänsten vara värd mycket pengar, motsvarande 3,5 miljoner kronor. Redaktionen bedömning var att tjänstemännen bar samhällsviktiga roller med stort inflytande. Sammantaget motiverade det såväl nyhetsvinkel som namnpublicering. Utöver detta hade det omdiskuterade anställningskontraktet redan varit föremål för kritik då annan media uppmärksammat ärendet och intervjuat tjänstemännen. SVT underströk att publiceringen enbart gällde enbart tjänstemännens yrkesutövning och inte dem som privatpersoner.

Efter att åklagare valde att lägga ner förundersökningen sände redaktionen en noggrann uppföljning.

Granskningsnämnden konstaterar att båda tjänstemännen namngavs i inslaget och att uppgifterna om innehållet i polisanmälan var av sådan art att det innebar ett intrång i deras privatliv. Nämnden bedömer inte att det fanns ett tillräckligt stort allmänintresse som motiverade en namnpublicering och anser därför att inslaget strider mot bestämmelsen om respekt för privatlivet.

Vad SVT uppgett om att annan media uppmärksammat och beskrivit det omdiskuterade anställningskontraktet samt intervjuat respektive namngett tjänstemännen ändrar inte nämndens bedömning.

RAPPORTINSLAG OM SPELBOLAG SOM TAR HJÄLP AV KRONOFOGDEN – VARKEN OSAKLIGT ELLER PARTISKT

FRIAT: Rapport, SVT1, 2015-09-16, inslag om indrivning av spelskulder; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr: 15-02471.

Inslaget handlade om att Kronofogden är indrivare av spelskulder. Även från spel som anordnats på kredit trots att det är förbjudet i Sverige. En jurist på Kronofogden intervjuades och bekräftade att myndigheten behandlar dessa ansökningar på samma sätt som andra. Därefter sa reportern:

– Det här är möjligt genom ett upplägg som å ena sidan ser till att gå runt svensk lag för att i nästa skede dra nytta av svenska myndigheter. Genom att lägga sig utomlands, till exempel på Malta, kan spelbolagen kringgå svenska lagar och erbjuda spel på kredit. Spelföretagen samarbetar sedan med olika lånebolag som dyker upp som betalningsalternativ på spelsidorna. Lånebolaget kan ligga i Sverige och spelaren som fått en skuld finns i Sverige, därmed kan lånebolaget anlita Kronofogden som får till uppgift att driva in spelskulderna. Hos Kronofogden finns omkring 500 ärenden från bolag som sysslar med spelkredit.

Därefter medverkade juristen igen och sa att det var en väldigt liten del som nyttjade processen för andra ändamål. Och reportern fortsatte:

– Här, mitt i (ortsnamn), ligger ett svenskt företag som specialiserat sig på att låna ut pengar till just spelare. (Företag) eller (bolagsnamn), som bolaget heter, har tiofaldigat sin omsättning under det senaste året. De vill inte medverka i SVT men hos Kronofogden är de flitiga gäster.

En anmälare som är representant för bolaget kritiserade SVT för att rent juridiskt förmedla en felaktig och icke objektiv bild, bland annat för att referera till bolaget som ett lånebolag och för att ge intrycket att bolaget låg bakom en stor del av de 500 ärendena. Bolaget ansåg inte heller att det fått möjlighet att bemöta kritiken eftersom reportern via mejl endast frågat om bolaget ville kommentera sin finansiella ställning och benämningen spelkreditbolag.

I sitt yttrande skrev SVT bland annat att det aktuella bolaget hos Finansinspektionen är listat i kategorin kreditinstitut vilket är den juridiska termen för det som i dagligt tal kallas snabblåneföretag eller sms-lånebolag.

I ytterligare två tilläggsyttranden anförde SVT bland annat att bolaget trots sin korta verksamhetstid vänt sig till Kronofogden i genomsnitt varannan månad vilket är ofta för ett mindre bolag. Vidare att redaktionen hade förståelse för att bolaget gärna sett att inslaget redogjort i detalj för olika kreditformer och betalningslösningar men att detta inte ingick i granskningen och en sådan redogörelse inte heller förändrat slutsatsen.

Granskningsnämnden ansåg att det tydligt framgick att det aktuella bolaget inte låg bakom samtliga ärenden hos Kronofogden samt att flera uttalanden i inslagen fick anses vara förenklade beskrivningar som syftade till att göra problematiken begriplig.

Nämnden ansåg vidare att det i inslaget kl. 19.30 riktades kritik mot bolaget som krävde ett bemötande och konstaterade att bolagets getts möjlighet till en kommentar. Mot bakgrund av vad SVT anförde i sitt yttrande bedömde nämnden inte att programmet strided mot kravet på saklighet eller opartiskhet i SVT:s sändningstillstånd.

TEXT OM STÄNGSEL SPEGLADE INTE POLITISKT FÖRSLAG – MEN FRIADES

FRIAT: Rapport, SVT2, 2015-11-11, kl. 19.30 inslag om ett politiskt förslag; fråga om saklighet och opartiskhet. Dnr. 15/03137.

Inslaget handlade om att Kristdemokraterna (KD) hade lagt fram ett förslag om att upprätta transitläger i samband med gränskontroller. Förutom en beskrivning av förslaget innehöll reportaget också en intervju med partiledaren Ebba Busch Thor. I början av inslaget visades en skylt med texten: "KD vill bygga stängsel" under tiden som speakern lästes.

En anmälare ansåg att det var SVT:s egen tolkning att förslaget verkligen innebar att KD avsåg att sätta upp stängsel, att detta var ett sakfel och att texten därmed även innebar ett ställningstagande.

I sitt yttrande framhöll SVT att texten på skylten skulle läsas i sitt sammanhang, inte som en enskild uppgift. Vidare att transitläger och transitzoner både i nuvarande och i historisk betydelse innebär att ett område är avgränsat. Om avgränsningen innebär att människorna inom områdena kan röra sig fritt mellan olika områden kan variera och berördes inte i inslaget. Under 2015 har det byggts transitläger och transitzoner i flera länder i Europa. Sådana områden i t.ex. Slovenien, Ungern och Grekland har på olika sätt avgränsats med stängsel.

Till yttrandet bifogades ett PM från KD:s hemsida från den 11 november 2015 där det bl. a. framgick att transitzonerna skulle ha i syfte att förhindra nyanlända från att avvika från området: "... Asylansökningsområden (s.k. transitzoner) nära våra stora gränsövergångar(...) Där registreras de asylsökande och det görs en första sortering av ärendena. Syftet är att få en snabbare registrering, förhindra att nyanlända avviker ..."

Granskningsnämnden bedömde att texten på skylten i inslaget ("KD vill bygga stängsel") inte speglade det politiska förslaget som inslaget redogjorde för på ett sakligt sätt och att detta innebär en brist i förhållande till kravet på saklighet. Nämnden ansåg dock att det i inslaget som helhet framkom tydligt vad förslaget gick ut på och bedömde mot bakgrund av det att bristen inte var så allvarlig att inslaget stred mot kravet på saklighet. Nämnden fann inte heller att inslaget strider mot kravet på opartiskhet.

INSLAG OM ATT VARG ATTACKERAT HUND VAR INTE OSAKLIGT

FRIAT: SVT Nyheter Norrbotten, SVT 1, 2015-10-21, inslag om en attackerad hund; fråga om saklighet. Dnr. 15/02878

Det aktuella nyhetsinslaget sändes i SVT Nyheter Norrbotten den 21 oktober 2015 och handlade om en hund som attackerats och skadats så svårt att den fick avlivas. Rubriken i text, som visades under påannonseren var "Varg – Dödade hans hund" och påannonseren löd: "Som vi berättade igår så skadades en hund så allvarligt av en varg att den fick avlivas. Och så här berättar Leif Classon själv om händelsen."

I inslaget intervjuades förutom ägaren också Länsstyrelsens naturbevakare som sa: "*Det är så kraftiga skador så det är inte just några andra djur som kan åstadkomma så rejäla skador. Det är sådan kraft i betten. Så det är en varg eller en annan riktigt stor och stark hund och varg är ju mycket mer sannolikt än en annan hund så jag tror att det är en varg, helt enkelt.*"

En anmälare skrev att "En tillkallad besiktningsman/naturbevakare från Länsstyrelsen i Norrbotten gör det troligt att det kan röra sig om ett vargangrepp, men denne naturbevakare kan inte utesluta angrepp av en stor hund. /.../ Trots detta påstår SVT /.../ att det var en varg som låg bakom angreppet." Anmälare ansåg att SVT i inslaget därmed förvrängde fakta och gjorde rent felaktiga påståenden.

SVT anförde att en löpsedelstext till sin natur ofta är tillspetsad för att väcka intresse hos tittarna och SVT Nyheter Norrbottens var i det här fallet ett av flera lokala medier som beskrev händelsen på samma sätt.

Det är riktigt att naturbevakaren från Länsstyrelsen i intervjun i inslaget inte slog fast med 100 procent säkerhet att det var en varg som hade attackerat hunden. Det går nämligen inte, enligt naturbevakaren själv, att ge ett 100-procentigt svar såvida vargen inte har lämnat avföring intill hunden och man kan hitta dna eller såvida det är spårnö. Däremot konstaterade han, efter att ha gått igenom hundens skador, att angreppet med stor sannolikhet var utfört av en varg. Även på Länsstyrelsens egen hemsida

slogs det i samband med händelsen fast i rubriken att en varg attackerat hunden. Rubriken löd: "Stövare dödad av varg". Texten på länsstyrelsens hemsida avslutades: "Länsstyrelsen inväntar snöförhållanden för att kunna spåra och säkerställa vargen och dess position i länet." Det skrevs alltså om vargen – ingen annan alternativ orsak nämndes.

Vid en senare kontakt med naturbevakaren har han bekräftat för SVT att det visat sig att en varg befunnit sig i området där hunden attackerades och att han känner sig "trygg med att påstå att det var en varg som attackerade hunden".

I sitt beslut skrev Granskningsnämnden att det, i synnerhet i inslaget klockan 19.55, kunde framstå som klarlagt att det var en varg som attackerat och dödat hunden – trots att besiktningsmannen från länsstyrelsen som medverkade i inslaget klockan 18.30 inte uteslöt att det kunde ha varit en stor hund. Nämnden ansåg dock, mot bakgrund av handlingarna i ärendet, att SVT visat tillräcklig grund för uppgifterna i inslagen. Nämnden kunde vidare inte finna att inslagen stred mot kravet på opartiskhet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!